

Nr 365.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående förlängt bemyndigande att i arbetslöshetsbekämpande syfte igångsätta arbeten för vilka anslag uppförts å allmän beredskapsstat för budgetåret 1944/45; given Stockholms slott den 19 oktober 1945.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 19 oktober 1945.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, ERLANDER, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anför efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter.

I innevarande års statsverksproposition (Inkomster å driftbudgeten s. 7) framhölls, att behov även för budgetåret 1945/46 föreläge av en särskild allmän beredskapsstat vid sidan av riksstaten. Utformningen av denna stat ansågs emellertid böra undergå vissa ändringar i jämförelse med beredskapsstaten för budgetåret 1944/45. Sålunda borde den nya beredskapsstaten göras fullt enhetlig och omfatta endast anslag till arbeten, avsedda att utnyttjas vid en försämring av läget på arbetsmarknaden, jämte ett anslag till planering av allmänna arbeten och ett anslag till överflyttning av arbetskraft. Sistnämnda båda anslag skulle stå till Kungl. Maj:ts fria förfogande. I övrigt

skulle anslagen på beredskapsstaten utan riksdagens hörande få utnyttjas blott inom ramen av ett visst högsta belopp. För statens ikraftträdande skulle alltså krävas särskilt beslut av riksdagen. Genom att Kungl. Maj:t skulle vara befogad att i viss utsträckning utnyttja staten, redan innan sådant beslut meddelats, möjliggjordes en begränsning av arbetslöshetsanslagen på riksstaten till vad som erfordrades under normala förhållanden på arbetsmarknaden.

Sedermera lämnades i proposition den 6 april 1945, nr 265, en översikt över resultatet av de förarbeten, som under medverkan av investeringsutredningen och vissa myndigheter bedrivits för den nya beredskapsstaten och vilka i olika avseenden syftade till nödvändiga modifikationer eller till förbättringar i beredskapsstaten för budgetåret 1944/45. Jämväl redogjordes för ett av investeringsutredningen framställt förslag angående det högsta sammanlagda anslagsbelopp, intill vilket den nya beredskapsstaten, i enlighet med vad i statsverkspropositionen anförts, skulle få utnyttjas utan riksdagens hörande. Förslaget innebar, att gränsen för Kungl. Maj:ts fria dispositionsrätt skulle fastställas till 150 miljoner kronor.

Enligt vad i propositionen vidare anfördes ansågs det emellertid mindre lämpligt att vid dåvarande sena tidpunkt underkasta det mycket omfattande ärendet angående ny beredskapsstat en forcerad behandling. På grund därav föreslogs i propositionen uppskov med beredskapsstatens fastställande. Man utgick därvid från att fastställelse, om så erfordrades, skulle kunna ske under senare halvåret 1945, då jämväl andra förhållanden påkallade, att riksdagen sammanträdde till en höstsession. Fördelen av att undvika en forcerad behandling av ärendet ansågs uppväga risken av de olägenheter, som i händelse av en inträdande arbetslöshetskris skulle uppkomma i två hänseenden. De olägenheter med vilka man hade att räkna vore dels att hinder skulle föreligga att under tiden fram till ett nytt riksdagssammanträde utnyttja de större urvalsmöjligheter för arbetsföretag, som en ny stat skulle erbjuda, dels att riksdagen vid det senare sammanträdet skulle ha att ingå i detaljprövning av denna nya stat. Den skillnad i fråga om arbetslöshetspolitikens utformning, som skulle följa därav, att Kungl. Maj:ts fullmakt under mellantiden skulle vara anknuten till den äldre i stället för den nya staten, ansågs på grund av fullmaktens relativt begränsade omfattning praktiskt sett mindre väsentlig.

På grund härav hemställdes i propositionen om bemyndigande för Kungl. Maj:t att, intill dess allmän beredskapsstat för budgetåret 1945/46 av riksdagen fastställts, därest arbetsmarknadsläget så påfordrade, inom ramen av ett belopp av 150 miljoner kronor meddela beslut om utförande av arbeten, för vilka anslag uppförts å allmän beredskapsstat II och allmän beredskapsstat III för budgetåret 1944/45.

Härvid förutsattes att, för den händelse ifrågavarande fullmakt toges i anspråk för förbättringsarbeten på jordbrukets och skogsbrukets områden, de förmånligare bidragsgrunder finge tillämpas, som Kungl. Maj:t enligt i propositionen omförmålt bemyndigande av 1944 års riksdag kunde komma att

fastställa. Vidare förutsattes, att nödvändiga utgifter för arbetsplanering, i den mån härför anvisade medel icke försloge för ändamålet, finge bestridas förskottsvis i avvaktan på att den nya staten klev fastställd.

Genom skrivelse den 27 juni 1945, nr 450, lämnade riksdagen det begärda bemyndigandet. Detta har hittills icke behövt tagas i anspråk.

De kostnader för överflyttning av arbetskraft, vilka, såsom förut nämnts, ursprungligen voro avsedda att ingå i den nya beredskapsstaten, överfördes enligt särskilt riksdagsbeslut till riksstaten, där ett särskilt anslag för ändamålet är upptaget under femte huvudtiteln för innevarande budgetår.

När riksdagen i våras beslöt uppskjuta fastställandet av allmän beredskapsstat för budgetåret 1945/46, skedde detta med hänsyn främst till att utvecklingen på arbetsmarknaden ansågs göra det osannolikt, att arbetslöshet skulle uppkomma under den närmaste framtiden i sådan omfattning, att allmänna arbeten skulle behöva tillgripas i sysselsättningspolitiskt syfte i vidare mån än den förut berörda fullmakten att disponera anslag på 1944/45 års beredskapsstat kunde möjliggöra. Den senare utvecklingen har icke jävat detta antagande, och icke heller nu synes omedelbart behov föreligga av en förstärkt beredskap på arbetsmarknadsområdet.

Det i våras sammanställda materialet är för närvarande föremål för bearbetning och komplettering i syfte att ett på mera aktuella uppgifter grundat förslag till allmän beredskapsstat för budgetåret 1946/47 skall kunna föreläggas nästa års riksdag. Det kan övervägas att med hänsyn till arbetsmarknadsläget, i avvaktan på att så kan ske, fortsättningsvis låta nuvarande fullmakt gälla i stället för att fastställa den för löpande budgetår avsedda beredskapsstaten. Om denna väg väljes, undviks den sannolikt onödiga arbetsbelastning, som ett fastställande av den för innevarande budgetår avsedda beredskapsstaten skulle innebära. Skulle mot förmodan läget undergå en sådan försämring, att denna beredskapsstat skulle bli behövlig, föreligger förslaget i sådant skick, att det omedelbart kan föreläggas riksdagen. Den gällande fullmaktens anknytning till 1944/45 års allmänna beredskapsstat torde icke innebära större praktiska olägenheter.

Från angivna utgångspunkter har jag funnit övervägande skäl tala för att något förslag till beredskapsstat icke heller nu förelägges riksdagen. Då emellertid den Kungl. Maj:t vid riksdagens vårsession lämnade fullmakten, såsom av riksdagsskrivelsen nr 450 framgår, var förbunden med förutsättningen att ärendet ånyo skulle anmälas för riksdagen vid höstsessionen, bör uppskovsfrågan underställas riksdagen, varvid förlängning av fullmakten bör utverkas.

Vad beträffar utgifterna för arbetsplanering har det synts lämpligt, att de för innevarande budgetår erforderliga medlen anvisas på tilläggsstat. Förslag härom framläggas i annat sammanhang av vederbörande departementschefer.

Med åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att, intill dess ny allmän beredskapsstat av riksdagen fastställts, därest arbetsmarknads-läget så påfordrar, inom ramen av ett belopp av 150 miljoner kronor meddela beslut om utförande av arbeten, för vilka anslag uppförts å allmän beredskapsstat II och allmän beredskapsstat III för budgetåret 1944/45.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Erik Westerlind.